

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Katerih sort jabolk naj se Dolenjci poprimemo?

Po časnikih je čitati slehrno leto: iz Štajerskega izvozilo se je letos toliko tisoč kvintalov jabolk, iz Goriškega (Tolminskega) toliko tisoč, iz Tirolskega toliko tisoč itd. Taka poročila navdajo pravo mislečega dolenjskega sadjarja pač z neko nevošljivostjo, rekli bi skorej neko jezo. Iz Dolenjskega namreč takih poročil ni brati, in opravičeno je pač vprašanje: zakaj pa ne? Odgovor ni težak. V prvi vrsti nimamo na Dolenjskem še zadosti jabolk, v drugi vrsti nimamo pravih sort, in v tretji — železnice tudi še nimamo.

Dolenjska je za sadjarstvo sploh osobito pa za pridelovanje jabolk kakor nalašč vstvarjena. Njeno podnebje, njena zemlja jabolkom čisto in golo nič manj ne vgaja, kakor na sosednem Štajerskem. Ali kaki razložek je med na Štajerskem in pri nas pridelano množino jabolk! Smelo se sme trditi, da na Dolenjskem niti dvajsetino na Spodnjem Štajerskem pridelanih jabolk ne pridelujemo. Koliko krajev je na Dolenjskem, kjer kar nič jabolk ne pridelujejo; in kjer jih pridelujejo, pridelujejo jih še vse premalo. V sadni, kakor tudi marsikateri drugi trgovini, je merodajna v prvi vrsti velika množina. Za majhne množine se trgovcem ne izplača s kupčijo niti pričeti ne; ker oni morajo na železnici od polnega voza ravno toliko plačati kolikor od nepolnega. Sadni trgovci oddajajo pa tudi sadje le v velikih množinah. Z majhnimi ukvarjajo se še le tisti, kateri od sadnih trgovcev že sadje prekupujejo, kakor štacunarji, branjevci, gostilničarji itd. Koliko da izdá velika množina sadja v trgovini, dokazuje nam v najlepši meri Vipavska dolina. Po češnje, marelice, hruške, zahaja v Vipavo vsako leto lepo število sadnih trgovcev iz Dunaja, Gradca, Prage, da še celo iz Petrograda in Varšave. Po zgodnjo grozdje pa jih noče priti in zakaj ne? Zato ker se Vipavci pridelovanja zgodnjega grozdja v veliki meri le lotiti nočejo, za majhne množine se pa trgovcem ne izplača v Vipavo zahajati in umaknejo se rajši na Goriško, v južni Tirol, Dalmacijo.

Torej več, veliko več jabolk moramo Dolenjci pridelovati, ako hočemo, da se bodo sadni trgovci za nje zmenili.

V drugi vrsti pridelovati moramo pa prave sorte, to je take, katere imajo v stalni trgovini veliko vrednost, katere se vedno zahtevajo. Le za napravo mošta kupovali so pred dvema letoma tudi po Dolenjskem Nemci jabolka, in kupili so vse kar je bilo dobiti, da je le jabolko kislo bilo, bilo je dobro. Ali takratna kupčija je bila le velika izjema. Jabolka so skupovali Vritenberžani in Badenci, torej ljudje, kateri sami slovó za prve sadjarje sveta, le zaradi tega, ker doma vsled toče niso čisto nič jabolk pridelali — brez mošta pa nikakor ne morejo shajati. Taka prilika se nam ne bode morda več ponudila v petdesetih letih, ali pa tudi nikdar več.

Katerih sort naj bi se pa Dolenjci v veliki meri lotili? Pred vsem naše domače voščenke (vakselj). Kaka izvrstna sorta da je voščenska, pritrtili so leta 1886 o priliki razstave sadja, vina, cvetlic, zelenjadi v Trstu vsi tam zbrani najodličnejši avstrijski sadjarji. Sprejeli so voščenko med najpriporočljivejše namizne sorte, pri tem jej tudi, to pa gotovo po krivici, ime „sevniški voščenič“ (Lichtenwalder Wachsapfel) odložili.

Voščenska je naša domača dolenjska sorta, ne pa štajerska, in naj nam jo še tako utajujejo. Voščenska postati mora vsled svoje lepote, posebno pa vsled svoje izredne dobrote, v bodočnosti za Dolenjsko prav gotovo to, kar je za južni Tirol takozvani „rožmarinček“; namreč v sadni trgovini sorta, katera se ne bode prodajala na kilograme, ampak na komade (posamezna jabelka). V južnem Tirolu plačujejo po 5 do 12 krajcarjev komad (kos) rožmarinčkovih jabolk na drevesu. In tako daleč utegnemo tudi mi Dolenjci z našimi voščenkami priti, kakor hitro jih bomo več pridelovali, in kakor hitro bode pihal „lukamatija“ tudi po naših logih. Torej Dolenjci, poprimite se voščenk v kar le mogoče veliki meri. Prizadevajte si, da se bode tako čez kakih dvajset let v „Dolenjskih Novicah“ čitalo: letos so izvozili iz Dolenjske toliko sto tisoč voščenk, vsako jabelko

plačevali so pa po grošu. Kar imamo pa gledé voščenk še omeniti, je pač tole: Ta sorta je posebno priporočati za take kraje Dolenjske, kjer trta rodi. Kjer trta ne rodi, tam tudi voščenka nič kaj dobro ne stori. Voščenka saditi se mora tudi v dobro zemljo, najboljše pač v znožje vinskih gorice, ne pa v kako puščavo.

Precej v drugi vrsti priporočati moramo tako zvano angleško zimsko zlato parmeno. Imenujmo jo s kratka parmena. Parmena je sorta, katera rodi kaj obilo in rédno, skoraj vsako leto, prav gotovo pa vsako drugo leto jako bogato. Rodi pa kaj lep in okusen sad, kateri si je pridobil v sadni trgovini že zdavnej kaj dobro ime. Med vsemi sortami jabolk — in teh je gotovo že čez 2000 — se ni nobena razširila tako hitro in v tako veliki meri po svetu kakor ravno parmena. Čas je toraj že gotovo, da se prične tudi pri nas udomačevati ter širiti. Priporočati jo je posebno za nevinske kraje, kajti v vinskih prezgodaj dozori, tako da postane prav za prav jesenska ne pa zimska sorta. Parmena stori tudi še prav dobro v bolj slabi zemlji in slabši bolj senčnati legi. Posebno priporočati je pa za saditev ob potih in cestah, ker raste kakor sveča ravno (hruški podobno) v zrak.

V tretji vrsti priporočati moramo pa mošančkar, ali kakor mu okoli Ljubljane in na Gorenjskem velijo — gambovec. Mošančkar je tista sorta, katere prodajajo po Štajerskem in pa na Tolminskem največ in jako lahko. Na Kranjskem je precej mošančkarjev okolo Ljubljane, potem pa po Rovtah okolo Idrije in v vipavski dolini, kjer jim moškantarce velijo. Odločno najlepši to je najdebelejši so pa idrijski mošančkarji, kateri so se tudi od tam zaplodili v vipavsko dolino. Čuditi se je skorej, da se ta sorta tudi na Dolenjskem še ni udomačila, da se skoraj še ne pozna.

Mošančkar rodi jako redno, jako močno, in jabotka, katera se v trgovini močno zahtevajo, ohranijo se noter do druge letine. Mošančkar je tudi priznato najfinejša sorta za napravo mošta. Kar je pri mošančkarju kaj priporočati, je to, da tudi v gorkem podnebju — kakor v Vipavi — še prav dobro stori. Sveta ne zahteva nič kaj posebno dobrega in tudi posebno izbrane lege ne.

Torej Dolenjci, poprimite se teh sort. Kar bodete mladih jabolčnih dreves letos cepili, cepite jih le s cepiči teh treh sort. Že starejši, pa vendar še mladovno, toda malo vredno sadje rodeče jabolčno drevje, kakor zmike itd. pa precepate s cepiči priporočenih vrst in ne bode Vas grevalo. O precepljenji starejših dreves, spregovorili bomo v prihodnji številki „Dol. Novic“ kaj več. Cepiči vseh treh sort se dobé na Grmu tudi za „Bog lonaj“.

Dolenjci!

Državni zbor je razpuščen, voliti bode treba nove poslance! To je neizrečeno imenitno; kajti skozi šest let bodo imeli z drugimi poslanci določevati osodo drage naše domovine. Kakoršni poslanci, tak bode državni zbor; kakoršen državni zbor, take bodo postave, kakoršne postave tako se bode godilo nam Dolenjcem bodisi v gospodarskem, verskem, narodnem oziru.

Poslance voliti imamo pa mi meščanje, kmetje. Kako imenitno je tedaj, da si izvolimo prave može, — može, ki imajo bistro glavo, pa posebno tudi srcé na pravem kraju, može, ki ljubijo to, kar ljubi pravi Slovenec, svojo vero, svojo domovino, svojega cesarja; može, ki imajo pa tudi zmožnost, da bodo te naše svetinje zagovarjali z učeno, jasno besedo. Oboje je potrebno pri ljudskem zastopniku.

Vi meščanje — odslej dalje tudi vsi tisti, ki plačujete vsaj 5 gld. direktnega davka, bodete volili kar naravnost poslanca; kmetje bodete volili najprej volilne može — ti še le vašega poslanca na Dunaj. Vam je tedaj gledati uže posebno na to, da izvolite za volilne može le take, ki so res može, ki se ne dajo preslepiti po sladkej besedi, ne vjeti za literček vina ali kos pečenke — stati morajo kakor skala, kakor eden mož za tistega, ki bode priporočen od naših rodoljubov.

Pa katerega poslanca bomo volili?

Za nas spodnje Dolenjce je to lahka reč: meščanje in kmetje uže imamo prava moža — nju ne popustimo nikakor.

Naš mestni poslanec je bil gosp. profesor Šuklje — mož učen, zgovoren, vnet. Kedo ne vé, kako vrlo se je potezal za nas, kako je vžigala njegova mogočna beseda? Kedo ne vé, kako se je trudil, koliko se učil, koliko potov napravil, koliko pisal vsestranski? Kedo ne vé, da ga celó boelnost ni zadržala, da nam je izposloval železnico? Hvala Bogu, dá imamo tacega moža, — on bode naš poslanec za mesta.

Imate pa tudi kmetske občine moža v naši sredini, to je vrli krški župan g. Pfeifer. Bil je doslej Vaš poslanec vže mnogo mnogo let. Sam je posestnik, zato pa tudi čuti Vaše potrebe, nosi Vaše butare, kmetje. Pa poglejmo, kako je tudi delal. Pri vsacej priliki se je potegnil za Vašo korist: toča, ogenj, slaba letina je prišla. G. Pfeifer, Vaš poslanec ni nikdar zamudil prilike, da se ne bi bil potegnil za Vas ter Vam izprosil podpore. Koliko je govoril gledé na pošast trtno uš, kolikokrat trkal tudi tu za pomoč. In „dolenjska železnica“ tudi ta mu je bila vedno pri srcu. Zadnji čas je bil v tej reči celo v nekacej zadregi, kajti njegovi bližnji rojaki okoli

Krškega ne potrebujejo te železnice; — ali gospod je vse prevdaril natančno in prepričavši se, da bode sploh koristna, se je odločil in glasoval za našo železnico.

Možje, posestniki dolenski, tacega moža ne bomo pustili na cedilu, naj bi se nam usiljeval kedor koli, naj nam dajal še tako sladke obljube. Hvaležnost uže zahteva, da stojite vsi kot eden mož za g. Pfeiferja.

Teža bode reč v zgornjej Dolenskej — v Trebanskem volilnem okraju. Tukaj ne vemo, koga bode voliti, ker nam doslej reč ni znana. V drugem listu od 15. t. m. Vam bomo tudi to povedali. Sedaj pa le rečemo, vrli volilci trebanjskega volilnega okraja, volite poštenjake za volilne možje. Poslušajte dober svet pametnih rodoljubov — pred vsem svojih duhovnov. Duhovščina slovenska se še nikdar ni izneverila svojemu slovenskemu narodu, tudi sedaj se ne bode, tudi sedaj Vam bode svetovala najbolje.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Najvažnija novica je priletela, kakor bomba: presvitli cesar so razpustili **državni zbor**, ko tega ni nihče pričakoval, ter veleli, da se brž vrše nove volitve. Zakaj se je razpustil državni zbor? Kaj bode sedaj?

Na to odgovoriti je težavno — le ugiblje se to in ono. Nekateri mislijo, da so hitrega razpusta krivi italijanski Tirolci. Ti so namreč zahtevali v deželnem zboru, naj se južno (laško) Tirolsko loči od severnega (nemškega) ter prvemu da posebna deželna vlada. Da vladi to zahtevanje ni bilo ljubo je gotovo; pokazalo je to s tem, da je kar nenadoma ukazala zapreti deželni zbor. Drugi menijo, da so razpustu državnega zbora vzrok homatije na Češkem. Tam namreč dobivajo tako zvali Mladočehi (brezverni liberalni Čehi) vedno več tal, zato so postajali vedno bolj predrzni. Videlo se je lahko za gotovo, da je sprava med Čehi in Nemci nemogoča. Zato, pravijo, hoče dobiti vlada po novih volitvah novih mož. Mogoče.

Kaj bode iz tega? Ne vemo. Ali toliko pa vže smemo trditi, da za Slovane bržkone slabše, kakor je bilo doslej; vsaj liberalni Nemci se jako veselje, kar ima za nas gotovo le slab pomen. Kako se je vesti nam Dolencem, o tem govorimo na drugem kraju.

Koroški Slovenci so dali na svoje rojake krepak oklic, naj se vendar ne izneverijo, ampak volijo slovensko, verno, kakor zahteva Bog in pamet.

Veliki škof in kardinal ogrski je umrl. Bil je vrl katolik, le nekoliko preveč Mažar. Vse ugiblje, kedo mu bode naslednik. V sedanjih raz-

merah, ko Mažarji vse premorejo, skoraj gotovo kak ogrski škof, ki bode Slovanom še manj pravičen, kakor umrli.

Mažarji so narod, ki od leta do leta v resnici izmira; vzdrže se ti ljudje le s tem, da se z družimi narodi družijo. Ali glejte čudo! po letošnjem štetvi je Mažarjev še enkrat toliko kakor pred 20 leti. Tako znajo ti ljudje prekuhavati Slovane, Rumunce in Nemce v — Mažarje. Podobno je pač tudi pri nas: stotine ljudi se je zapisalo med nemško govoreče, akoravno so pristni Slovenci. Kaj pa je še le na Koroškem, Štajarskem in drugod.

Kaj je novega po širokem svetu?

V **Italiji** se snuje katoliško društvo, ki bode imelo namen braniti katolike in vero katoliško. Prvi občni zbor bode zunaj Rima, drugi pa v Rimu.

Italijani z ministrom Krispijem več niso zadovoljni; obetal je, koliko se bode odslej pri vladi prihranilo — ali vse kaže ravno nasprotno. Lahe tare davčno breme še drugače huje kakor nas Avstrijance.

Ruska vlada ima veliko opraviti s Poljaki, ki se jako izseljujejo v Ameriko. Zabraniti jim hoče to s tem, da jim bode doma dala dela. Gradila bode velike stavbe, osuševala močvirje, kopala kanale. —

Nemški cesar je dobil princa. Med botri pri krstu je bil tudi zastopnik našega cesarja.

Ustaja v **Čile** v južnej Ameriki se noče pomiriti; celo razširja se med tamošnjim vojaštvom.

Piše se nam:

Iz Novega Mesta. — Nemogoče je tajiti, da zadnji čas tukaj pomanjkuje pripravnih stanovanj za gg. uradnike. Čudno ni, ako pomislimo, da imamo sedaj tu 12 družin gg. profesorjev tukajšnje gimnazije, kojo so vodili pred leti samo veleč. gg. očetje frančiškani. Pomagati kako bode potreba na vsak način; to prepričanje ima tudi mestni zastop. Zato se je sklical 18. preteč. m. mestni odbor v posvet, kaj naj bi se zgodilo.

Predlagalo se je, naj Mesto zida hišo, v kateri bi se pripravili prostori za c. kr. okrajno glavarstvo, davkarijo, žandarmerijo itd. s tem bi se izpraznilo v privatnih hišah dokaj stanovanj. Potreba bi pa bila, da vzame Mesto v ta namen na posodo kacij 60.000 glđ. Govorilo i ugibalo se je mnogo; potreba se ne dá tajiti ali 60 tisuč goldinarjev za naše malo mesto — je zopet groza. Bilo bi veliko, ako bi bilo toliko premožnih kolikor je sedaj revežev, ali v naših okoliščinah bi to Mesto kar potrlo. Zato so se zjedini slednjič gospodje odborniki v tem, da naj skuša mestni

zastop izposlovati bodisi pri stavbinej družbi v Ljubljani ali pri kacam privatnem podjedniku, da zida tu v Mestu hišo za privatna stanovanja, ki se bodo jako lahko oddala torej primeroma stroške dobro povračevala.

Za zidanje hiše za c. k. uradnije ni bil mestni odbor. Vzrok je posebno ta: imenovanih uradov glavarstva, davkarije, žandarmarije, nam vlada gotovo ne bode nikdar vzela; ako ne bode stanovanj, preskrbela si jih bode sama. V nevarnost utegne priti najprej okrožno sodišče; to pa vže ima lastno hišo; le gg. uradnikom pomanjkuje primernih stanovanj. Radi tega naj se skrbi najprej za stanovanja — in skrbelo se bode gotovo tudi najboljše za mestne koristi.

S c. kr. erarom se pač lahko obravnava, da nam dá morda kakova zagotovila na pr. brezobrestno posojilo; le ako bi se taka zagotovila dobila, naj se zida hiša za urade, dokler pa teh nimamo, nikakor ne!

Kaj bode iz te moke, pač še ne vemo; ali vsaj to je gotovo, da je mestni odbor reč pripravil v tok. Kar se bode pokazalo potrebno, se lahko še ukrene pozneje.

Opomnimo le še, da je dopis v „Slovencu“ o istej stvari mnogo pretiran, in da so naši meščani po pravici nevoljni.

Iz Bučke 24. januarja. — V zadnjem listu „Dol. Novic“ od 15. jan. je neki g. dopisnik v prvem članku govoril o dolenjskih sejmih, kako slabi so, ter omenil kot tacega tudi našega na Bučki. Trdi g. dopisnik, da so konjski sejmi radi tega slabi, ker ni blizu železnične postaje; pravi, da se prižene na kaki sejm do 1000 konj, pa ni niti enega Laha (Italijana) videti. Kar se tiče Bučke, gospod nima prav. G. dopisovalec gotovo ni trgovec in je bil še malo po naših bučenskih sejmih. Pri nas je v letu pet sejmov, pa na vsaki sejmu pridejo Italijani ali Nemci, to lahko dokažemo po okrajnem živinozdravniku g. Wirglerju, ki hodi naše sejme nadzorovat in po upokojenem vahtmajstru g. Otoničarju, ki je kot žandarmerijski vodja hodil skozi 14 let na naše sejme. G. dopisnik trdi, da ko bode enkrat otvorjena dolenjska železnica, bode veliko boljše barantija na naših sejmih. Drugodi bode morda boljše ali nam Bučencem dolenjska železnica ne bode niti enega krajcarja prinesla, ker mi imamo vže sedaj bliže železniške postaje na primer v Sevnici, v Vidmu, do katerih se pripelje v lepem potu v dveh urah.

G. dopisnik naj drugič v Bučki na sejmu bolj natanko pogleda sejmšišče, pa bo videl Italijane, ki pridejo od Udine, Trevize, Falkona in Gorice na naš sejm.

Torej častiti bralci „Dol. Novic“ le priženite obilno konj, govedi in prešičev, na sv. Ma-

tija dan v Bučko na sejm, prepričali se bode, da pri nas kupčija ni slaba.

Dostavek vredništva. Ta dopis smo sprejeli, ker nam je pred vsem, da se pokaže resnica; sprejeli smo pa le bistvo — ter opustili zabavljice — vsaj vendar ne operemo sebe, ako mažemo druge. Tudi moramo naravnost reči, da g. dopisnik ni grdil ne vašega ne družih dolenjskih sejmov; namen mu je bil le zatrditi, da bodo boljše, ako pride železnica. To pa je gotova resnica, pritrtili nam bode, gotovo tudi Vi, da bi bilo na Vašem sejmu manj tujcev, ako bi imeli od železnice do Bučke, recimo, toliko kakor je do Novega Mesta. Sploh prosimo svoje bralce, naj ne iščejo v listu tega, česar ni v njem. Nikdar nimamo družega namena kakor koristiti dragim Dolencem, naj bodo kjer koli. Raje odložimo danes peró za vselej, kakor da bi jim škodovali. Skušnjava za to je res velika: kajti če storimo tako, ni prav tem, če storimo pa tako — ni prav unim.

Iz Radeš pri Zidanem mostu. — Brod preko Save dela nam neprestane preglavice. Ne le skoro vselej o velikem deževji, marveč tudi sedaj vsled preobilnega snega in stroge zime smo večkrat po 3—8 dni brez vsakoršne zveze z sosedno Štajersko, kar sosebno ne ustreza potovalcem, ki bi radi iz postaje k nam, ali pa od tod na železnico hodili.

Vže pred več nego 20. leti sestlal se je tu odbor, ki se je, vstrezajoč željam in nujnim prošnjam občanov, vrlo trudil, da bi si toli potreben most iz Radeš preko Save na Štajersko priboril. Visoki deželni odbor v Ljubljani dovolil je bil tedaj 4 ali 6000 gld. podpore, vendar pa nikakor ni bilo mogoče za zgradbo potrebnega kapitala dobiti vkupaj, in ostalo je pri starem.

Leta 1883, ko je presvitli cesar počastil Ljubljano s svojim obiskom, poslal je tudi naš trg deputacijo tjekaj, da sporoči naše težnje Njegovemu Veličanstvu. Edina zapreka izvršitvi naše iskrene želje bilo je vedno pomanjkanje za zgradbo potrebnih denarnih sredstev.

Pred tremi leti o priliki deželnozborskih volitev opozarjali smo poslance na nujno potrebo; veliko se je tedaj obečalo volilcem, a kesneje storilo — ničesar. —

Pred kratkim pa, namreč v seji dné 18. januarja 1891 predramili so se naši tržani zopet, ter izvolili si odbor obstoječ iz treh udov, ki naj vse potrebno ukrene, da vendar enkrat dosežemo toli zaželjen most; in upamo in nadejamo se sigurno, da bodo izvoljeni gospodje Davorin Podlesnik, Franc Zaveršnik in Gregor Medved, ki vživajo občno in neomejeno zaupanje, tudi res uporabili vse svoje sile, ter nas v kratkem dovedli do zaželjenega vspeha.

Iz Ribniške doline. — Ako kje na tujem srečaš kacega moža s krošnjo na rami, napolneno s „süho robo“, precej na tem lahko spoznaš Ribničana. Ribničani obiskujejo vse bolj južne dežele Avstrije in tudi na Ogrskem in v daljni Nemčiji ga lahko vidiš; on je prebrisane glave; kmalu se toliko privadi nemškemu jeziku, da se more z Nemcem zmeniti. To mu le koristi in nobeden mu ne bode tega očital, ko bi le potem, ko pride iz tujine domov, tu imel bolj slovenski jezik v čisljih. Doma ti bode dal takoj vedeti, da je bil na tujem. Ako bode le mogel, se bode začel s teboj pogovarjati nemški, ali ti bode vtikal med slovenske besede take tujke, da človeka kar groza spreleti, ko čuje. In tako misli, zdaj sem se pa skazal! Kaj še! Ali ne bereš pametnemu človeku že na obrazu, da se ti posmehuje, ali ne vidiš izobraženega človeka, da kar naravnost norce iz tebe brije?! Ako kaki Ribničan domov piše, naredi vselej nemški naslov, ker misli, da drugače ne bode prišlo pismo domov. Pri tem delu popači tako grozno poštena slovenska imena, da gotovo četrť ure preteče, prej ko prečita ubogi poštni uradnik to pismo. To je sramota za naš kraj, ako le nimaš zaupanja, da pride pismo domov, postavi poleg slovenskega imena „Kranjsko“, nemško „Krain“ in gotovo bodo pismo pošteno domov dobili. Na tujem se naši možje toliko ne sramujejo svojega jezika, večkrat se jih sliši, ako jih je več skupaj, zapeti pri litrčku vina kako slovensko pesem; ali ni torej toliko bolj sramotilno, ako se ravno doma ogibljujejo slovenskega jezika. Ako si domá, ne bahaj se z nemškim jezikom, ki ga ti le za silo lomiš in ki ga drugi ne zastopi, govori po domače, po slovensko. V čast si šteje, da znaš ta jezik, ki se vedno bolj častno razvija. Vesel pa bodi, da te ne more Nemec prodati, in le po tem potu bodeš zadobil pri vsakem pametnem človeku večjo veljavo in le potem se bodeš mogel šteti med prave domačine.

Domače vesti.

(Odlikovanje.) Presvitli cesar je odlikoval g. Martina Moharja, vodjo pomožnih uradov v Novem Mestu o priliki njegovega vpočenja z zlatim križcem s krono za zasluge njegove pri mnogoletnem vsestransko vspešnem delovanju. Častitamo!

(Častnim občanom) imenovala je občina kosteljska čast. g. kapelana v Šentjurju pod Kumom Ivana Nemanjiča. Častitamo!

(Vodnikova svečanost) prirejena po naši Čitalnici in pevskem društvu, danes 1. febr. ima na sporedu: 1. Jenko: „Molitev“. Moški zbor. 2. Titl: „Ouvertura po slovanskih melodijah“, igrati na klavirju gospodičini Matilda Ogo-

reutz-eva in Jel. Loger-jeva. 3. P. H. Sattner: „Opomin k petju“. Mešan zbor. 4. F. Abt: „S teboj!“ Sopran-solo, poje gospodičina Marija Pavlovič-eva, spremlja na klavirju gospodičina Antonija Pajnič-eva. 5. Preyer: „Pridi tiha noč“. Ženski zbor s spremljevanjem orkestra. 6. Kocijančič: „Venec narodnih pesni“. Moški zbor. — Potem sijajen ples, pri katerem svira oddelek meščanske godbe. — Nadejati se je obilne udeležbe, posebno ker je ta veselica najelegantnejša v Rudolfovem.

(Maskarada), katero priredita naša Čitalnica in „Sokol“ na pustni torek 11. februarja, obeča tudi letos biti sijajna, kakor je sklepati iz pripravljanja med „Sokoli“.

(Letošnja ljudska štete v.) V Novem Mestu je bilo skupno število stanovalcev dne 31. decembra pr. l. 1965. — Zadnje štetje leta 1880 je kazalo 2066 ljudi. K temu se opomni: Leta 1880 je bilo kaznjencev 118, letos samo 71, odbitek toraj 47 in vojakov kacic 64 mož skupaj 111. — Ako v pošte v jemljemo, da je bilo isti dan nekaj družin odsotnih in se niso tukaj štele, je sedanje število prebivalcev prilično enako z onim leta 1880. — V občini Toplice pri Novem Mestu je 2879 ljudi, 111 konj, 1263 govedi, 33 ovac, 924 svinj, 235 panjev čebel. Poljanice imajo 750 ljudi, 22 manj kakor leta 1880. Bližnjih občin štetje prihodnjič.

(Družbi sv. Cirila in Metoda) so gostje Brunerjeve gostilne pred kratkim zopet oddali po prostovoljnih doneskih nabrano svoto 13 glđ. ter so v teku štirih let izročili tej družbi skupno svoto 115 glđ. — Vodstvu tukajšnje podružnice je prijetna dolžnost, izraziti iskreno zahvalo vrlim rodoljubom, ki tako čvrsto podkrepjujejo našo družbo, ter pristavlja spoštljivo prošnjo, naj blagovolé vstrajati v svojem delovanju. Želimo obilo posnemalcev, saj je naša družba pozvana, da pospešuje narodno vstajenje, da varuje naš rod narodne smrti.

(Družba sv. Mohora) vže pridno tiska knjige za l. 1891: „Življenje Marije Device in sv. Jošefa“ in „Občna zgodovina“, se ravnokar dovršuje; Molitvena knjiga itd. pride brž na vrsto; zadnjič pa „Koledar“. Družba bode izdala med družimi knjigami prelepe molitvene bukve: „Gospod teci mi pomagat!“ ki bode za vsacega kristijana izvrstna knjiga doma ali v cerkvi — zlasti tudi zato, ker bodo tiskana z velikimi črkami. Prepričani smo, da bode ta prelepa knjiga privabila mnogo tudi naših Dolenjcev, da postanejo udje „Družbe sv. Mohora“. Za eden goldinar pa toliko lepega berila! Družba posebno želi, da bi se oglasilo veliko dosmrtnih članov. Plačš 15 glđ. pa si ud družbe do smrti. Zlasti ako si še mlad, imaš gotovo dobiček; družba pa tudi, ker si bode

zidala novo tiskarno, potrebuje denarja — ako pa pristopi mnogo došmrtnih udov, bi družba dobila dovolj, da jej ne bi bilo treba jemati na posodo. — Kedor želi zgoraj omenjeni molitvenik dobiti v platno vezan, naj priloži za vez 30 kr. ako pa hoče imeti vezanega v usnje z zlato obrezo, naj doda 50 kr.

(Za I. letno zasedanje porotnih razprav v Rudolfovem), ki se začne 16. febru varja t. l., izžrebani so nasledni gg. glavni porotniki: Zgonc Jan., pos. in občinski načelnik iz Podhriba; Verhovšek Vinko, trg. in pos. iz Trebnjega; Premer Fr., pos. in mlinar iz Primostka; Lavrinšek Fr., posest. iz Leskovca; Erker Mat., pos. in mesar iz Črmošnjice; Pršina Andr., pos. iz Toplic; Ivanetič Jak., pos. in gost. iz Metlike; Zupančič Jan., pos. iz Jezera; Bukovec Jan., pos. iz Mrzleluže; Perko Fr., pos. in gost. iz Ambrusa; Tomšič Mih., mlinar iz Spod gojzda; Ladiha Jan., pos. iz Dol. Nemške vasi; Penca Jos., pos. iz Dol. Mokrega polja; Prosenik Ant., pos. in trg. iz Metlike; Piškur Jos., pos. iz Skovc; Stergar Fr., pos. iz Leskovca; Ferlin Jan., pos. iz Grabrovka; Erlah Jos., pos. iz Vel. Slatneka; Petruna Jos., kramar iz Starega Loga; Bohutinsky Prok., grajski oskrb. iz Beštajna; Marinič Ant., pos. iz Zatičine; Kunc Avg., pos. in trg. iz Črnomlja; Wertin Mat., pos. iz Doblič; Rozina Vik., notar iz Kostanjevice; Reimer Ant., pos. iz Metlike; Malenšek Fr., pos. iz Zaloke; Kobe Jan., pos. iz Stopič; Jutraš Jan., pos. iz Pristave; Šušteršič Jan., pos. iz Semiča; Dereani Jak., pos. in trg. iz Žužemberka; Dotlar Jos., pos. iz Črnomlja; Wutscher Jan., pos. in trg. iz Spopnje Brezovce; Juvančič Fr., pos. iz Radeč; Turk Martin, pos. iz Loke; Schenner K., pos. in mesar iz Krškega; Gorše Fr., pos. iz Krke. — Nadomestni porotniki: Nagelj Mih., pos. iz Smoline vasi; Ogorentz Jos., trg. in pos. iz Novega Mesta; Košiček Jos., pos. in ključav. iz Novega Mesta; Kušljan Jan., podobar in pos., iz Kandije; Pauček Jan., pos. iz Cegelnice; Košir Jurij, pos., iz Broda; Brulec Jos., usnjar in pos. iz Kandije; Murgelj Fr., pos. in kolar iz Novega Mesta; Gačnik Fr., posest. iz Broda.

(Rimski katolik,) katerega vrejuje veleč. g. dr. A. Mahnič v Gorici si pridobiva vedno več čitateljev — listu prijaznih pa tudi neprijaznih. Pa tudi ni čuda. Listu je stališče strogo katoliško, kakor ga nam kaže vedno sv. oče Leon, opozorovaje nas zlasti na sv. Tomaža Akvinskega; znano pa je, da je današnji svet tudi v vedi večinoma zapustil ono edino pravo, edino verno stališče. Takej modernej vedi list ne more biti po godu — vsaj je djal Gospod, da svet laž sovraži. Nam pa je list znan, njegovi principi so naši, gledé na obliko bi si tu in tam pač želeli ne-

koliko milejše — zato ga priporočamo toplo v naročevanje: vernim bode utrdil še bolj prepričanje, omahljivim, nevernim bode dal vsaj tvarine dovolj, da premišljujejo. Ravno mišljenja je dandanes grozno potreba! Izhaja list v snopičih vsak mesec po enkrat; naročuje se ali v katoliški bukvarni v Ljubljani, ali pa pri g. vredniku dr. A. Mahnič, profesorju v Gorici. Stane celo leto 2 glđ.

Razne vesti.

* (Cerkev katoliška na Angleškem.) Preteklo leto je bila na Angleškem ena nadškofija in 14 škofij, v Škociji en nadškof in štirji škofovi namestniki. V spodnji zbornici je 76 katoliških poslancev. Cerkvâ in kapel je na Angleškem in v Škociji 1300, katoliških mašnikov okoli 2800 — še enkrat toliko, kakor leta 1850

* (Na Dunaju) bodo dali policiji žandarme, mestne orožnike, češ, da mora priti pri izgredih vojaška sila na pomoč.

* (V snegu pokopali.) Iz Zagorja na Hrvatskem se je poročalo: Ne morete si v mestu lahko misliti, kakove nesreče je napravil sneg. Cele dneve nismo mogli nikamor, še več, celo svojih mrličev nismo mogli pokopati. V vasi Merenje, ura od Kraljevaca sta umrla dva človeka. Niso jih mogli prinesiti na pokopališče; le z veliko težavo se je priril neki mož do g. župnika. Ta je sporočil po njem: mrliča zakopljite v dobro zaprtih krstah (trugah) globoko v sneg, kjer naj čakata boljših časov, da bode mogoče zakopati ju v zemljo.

* (Koliko Nemci pijo. Berolinski štatistiki urad naznanja, da pride od piva, ki se je popilo v letu 1890 primeroma na vsako nemško glavo 106 litrov. Otroci ne pijo, mnogi drugi tudi ne — torej se mora nekaterim Nemcem ta ječmenova pijača pač dobro prilegati.

* (Hud mraz) ni le pri nas ampak tudi drugod pritiska prav nenavadno — v nekaterih krajih n. pr. na Tirolskem, ne pomnijo tacega. V Benetkah celo je jelo po mostu vže morje zmrzovati, tako da manjše ladije ne morejo več pluti.

* (Snega) tudi vže dolgo ni bilo toliko, kakor letos — zlasti tako globoko proti jugu menda še ni nikdar zapal. V Neapolju v južnej Italiji je ustavil ves promet; v severnej Afriki v Francoskem Alžiru je ustavil sneg železniški vlak. — Naši sosedje Hrvatje ga imajo grozno. Ta obilni gost jim je prinesel pa druge še bolj neljube — volkove. V okolici mesta Zagreba so jih zasledili na več krajih — v Hercegovini tudi grdo gospodarijo. V našem bližnjem Šmihelu so tudi preganjali — volka, pa je bil le navaden velik pes! — Najhujša nadloga našega snega pa je pomanjkanje drv pri nas in drugod — ljudje ne morejo v gozd. Bati se je, da bodedo pogrešali tople peči.

Smešnica.

(Novi strežaj.) V mestu je vzal, neki gospod mladega kmeta v službo in mu reče: „Toliko in toliko plače ti hočem dati in ako se bodeš dobro in vrlo obnašal, tudi še nekaj nagrade vsako leto; tudi oblačiti te hočem.“ Kmet ves vesel, da je našel tako

lepo in dobro službo, obleče iz veseljam strežajsko obleko (Livré.) Drugo jutro ga ni bilo od nikoder. Gospodu se zdi čas predolg in ga pokliče. „Tukaj sem“ zavpije oni v postelji. Slednjič mine gospoda potrpežljivost, ter ga popade sveta jeza; on skoči k njemu in ker ga najde še čisto mirnega v postelji, ga hoče s palico na noge spraviti. „Ne gospod!“ pravi kmet, ali se nisva pogodila, da me bodete vi oblačili? Jaz ležim tukaj in čakam že toliko časa na vas“.

(Tudi d o k a z.) Učitelj vpraša učenca Jožeka, da naj mu pove, da ako je on vže zapazil, kar učejniki dokazujejo, da se naša zemlja suče? — Jožek: gotovo sem zapazil, da se suče. — Učitelj: kako mi boš to dokzal! — Jožek: dokazal bom tako-le: v vasi A. so prosili za novo pošto, ker je vas A. od glavne pošte B. preveč oddaljena, bili so pa nasprotniki tej napravi nove pošte, in v vasi A. so še-le takrat pošto dobili, da so dokazali, da je vas A. od glavne pošte B. eno celo uro oddaljena, in ta dokaz je ravno prositelj za novo pošto sam dokazal. — Učitelj: s tem Jožek mi pa še nisi dokazal, da se zemlja suče: — Jožek: Tri leta pozneje je bila pa v B. ena mastna služba razpisana, in zato mastno službo je prosil zopet, tisti prosivec, kateri se je za pošto v vasi A. potegoval, in da je to mastno službo dobil, je zopet dokazal, da je vas A. od B. samo 10 minut oddaljena. Potem sklepam, da se naša zemlja gotovo suče, ker enkrat je vas A. eno uro od B. oddaljena, drugikrat pa samo 10 minut. — Učitelj: Jožek, dobro si jo pogodil, sedaj mi naj pa še kdo reče, da se svet ne suče.

Loterijske srečke.

Gradec	17. januarja	42	5	19	13	32
Trst	24	10	72	36	28	81

Razglas.

Občni zbor l. dolenjske posojilnice,

registrirane zadruge z neomejenim poroštvom

v Metliki

izkliče se s tem

na 15. februarja 1891 dopoldne ob 9. uri v pisarno mestne občine Metliške.

Dnevni red občnega zbora:

1. Nagovor ravnatelja.
2. Poročilo blagajnika.
3. Poročilo nadzorstvenega odbora.
4. Potrjenje računa za leto 1890.
5. Predlog bilance za leto 1890.
6. Volitev ravnateljstva in nadzorništva.
7. Predlogi društvenikov.

(25)

Janez Kapelle.

Lepo stanovanje pri Šmarjeti.

Velika hiša ali gradič s petimi sobami, kuhinjo, dvemi kleti in nekoliko vrta z sadnim drevjem nasa-jenim na lepem solučnem kraju, pet minut od farne cerkve, pripravno za kakega duhovnika v pokoju ali tudi za kako rokodelstvo, daje se v najem ali tudi proda. Več o tem pové **Janez Čudovan**, posestnik v Gorenji vasi, pošta Šmarjeta.

(31—1)

ZAHVALA.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znan-cem, posebno slavni požarni brambi in slavni bratovščini sv. Rešnjega Telesa za izkazano sočutje, potem pevcem za ginljivo petje pri sv. maši, nadalje vsem za spremstvo moje ljube matere, mestjanke

Marije Prosenik,

k večnemu počitku izrekam najtoplejšo za-hvalo.

METLIKA, 19. januarja 1891.

[24]

Anton Prosenik.

[23]

Bogu Vsegamogočnemu je dopadlo, našega iskreno ljubljenega soproga, oziroma očeta, go-spoda

Jurija Karlovšek-a,

posestnika in trgovca v Šmarjeti,

po kratkej a mučnej bolezni, previdenega s sv. zakramenti, dne 18. januarja ob 9. uri zvečer, v 71. letu svoje dôbe, v boljšo večnost poklicati.

Svete maše zadušnice služile se bodo v mnogih cerkvah.

Nepozabljivi ranjki bodi priporočen v blagi spomin in molitev.

Zahvaljujemo se pristrčno za milo sočutje in obiskavanje ob bolezni vsem dragim znanecem in prijateljem, posebno čast. gospicama Kaliger za dobrotljivo postrežbo kakor tudi vsem obilim spremljevalcem dražega ranjcega k večnemu počitku.

V ŠMARJETI, 26. januarja 1891.

Marija Karlovšek, soproga.

Josip, Franjo, Ivan,

Marija Eržen, hči.

sinovi.

Okrajna bolnišna blagajna za polit. okraj Rudolfovo.

Vabilo

k

občnemu zboru,

kateri bo

v nedeljo 8. febr. t. l. ob 10. uri dopoldne v mestni dvorani.

SPORED:

1. Poročilo predsednika.
2. Dopolnilna volitev odbora:
 - a) v predstojništvo;
 - b) v nadzorništvo in
 - c) v razsodništvo.
3. Nasveti in predlogi.

Rudolfovo, 30. januarja 1891.

(34)

Fran Sakser, načelnik.

Prešičje ščetine

(ne šopovino) kupuje v vsaki množini kilo po 3 goldinarje in više. Tudi kupuje kože od zajcev, lesic, kun (hun) jazbecev, vider itd.

[16-2]

Friderik Skušek,
tergovec v Metliki.

Slovenske knjižice

za poduk v angleškem jeziku, o meri, vagi, denarju itd. v Ameriki jako pripravne, lahko zapopadljive in koristne, toraj vsakemu potovalcu te dežele neobhodno potrebne, prodaja in pošilja po poštnem povzetju ali proti naprej plačilu po 55 kr.

Jos. Paulin v Ljubljani

(1-3) posredovalna pisarna za potovanje po celem svetu.

KOPITA,

špičasta in široka, s kalom ali brez kala. Jeden par možkih kopit brez kala, od 24 do 28 cm. dolgih, velja 25 kr., večja 30 do 35 kr. Ženska in otročja po velikosti 8 do 14 kr. jedno kopito. Trgovcem, kateri več skupaj vzamejo, še veliko ceneje.

[18-2]

Janez Meglan,
izdelovalec kopit v Strugah pri Ribnici (Dolenjsko.)

Mlin in žago

daje v najem od 13. marca t. l. naprej
grajščina Rakovnik pošta St. Rupert
na Dolenjskem. [15-2]

Prodajalnica in ena soba

za stanovanje se oddaje od 15. februarja počenši.

August Luser,

[19-2]

Novomesto.

== UČENEC == (29)

nad 16 let star, trdnega zdravja sprejme se v pouk pri Antonn Kresetu, mizarju pri Velikih Laščah št. 17.

—= Dober klavir =—

je na prodaj po nizki ceni na Raki, hiš. št. 74.

Razprodaja!

Podpisani nameravam svojo manjšo, nasproti glavni prodajalnici ležečo štacuno opustiti, zatoraj napravim [30-1]

 razprodajo

od 1. svečana dalje.

Različno blago za možke in ženske obleke itd. razprodajalo se bode

 pod fabriško ceno!

Josip Ogoreutz v Novem Mestu.

Razprodaja!

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Mlin v najem

se dá na Vrhovem poleg Gracarjevega turna pošta Št. Jernej, od 1. marca dalje. — Več se izve ravno tam. (27-1)

Ribji lov v najem.

Ribji lov Auerspergove grajščine oddal se bode v najem in sicer po nastopnih oddelkih:

- 1.) V Krki od Nemške vasi do Grmade;
- 2.) v Krki od potoka Radišca do Rumanne vasi;
- 3.) v celem potoku Radišca pri Podturnu;
- 4.) v celem potoku Sušica pri Toplicah.

Javna dražba teh oddelkov bode dne 10. februarja 1891 dopoludne ob 10. uri v gozdarski pisarni v Soteski, tudi se sprejemajo pismene ponudbe enega ali več oddelkov. (32)

Gozdarski urad v Soteski pošta Dvor

proda:

80 meter stotov sladkega sena,
4000 komadov kolov za trto,
1200 " hrastovih dog razne velikosti,
večje število sodov za vino in pivo.

Povpraša in vidi se omenjeno pri zgoraj navedenem gozdarskem uradu. (33-1)

Naznanilo!

[26]

V mestu Kostanjevici na Dolenjskem, proda se nad 400 centov lepega sena skupno ali tudi na drobno. V ravno istem mestu proda se takoj pod ugodnimi pogoji, za kacega usnjarka ali družega rokodelca jako pripravna

hiša s posestvom.

Prav blizo trga Mokronog proda se tudi pod ugodnimi pogoji dobro ohranjeno hišno poslopje z dvema kleti, vrtom in njivo za 8 mernikov posetve. — Kedor želi sploh kaj kupiti, naj se obrne do Antona Kržičnik-a, posestnika v Mokronogu.

Za grajščino na Strugi

išče se pridna kuharica, ki bi bila ob enem skrbna oskrbnica ter se z dobrimi spričevali izkaže. — Ponudbe naj se pošljejo z naslovom:

(3-3) Antonia pl. Fichtenau, pošta Novo mesto.

Tone Virant,

trgovec v Novem Mestu

ima v zalogi čevlje (Stiefletten und Niederschuhe) za gospé in gospodičine iz usnja in bronella (Lasting) po prav nizkej ceni in dobro blago. — Tudi šopke in vence za ženitovanja se pri njem dobé. (9-3)

Novomesto. — Natísnil J. Krajec.